

“Licht, dat ons aanstoot”

Misschien zijn hier vanavond wel jongeren die het kennen: het boek “Spijt” van Carry Slee, eigenlijk niet een leuk boek maar eerder verdrietig. Terwijl er toch ook iets bijzonders in gebeurt. Een aangrijpend verhaal is het. Over een jongen, die door zijn klasgenoten en zelfs een enkele docent eindeloos wordt gepest, tot hij op een dag niet meer op school komt. Misschien omdat hij ziek is, denken ze eerst nog. Maar als blijkt dat ook thuis niemand weet waar hij is, groeit het bange voorgevoel dat er iets ergs moet zijn gebeurd. En als dan de politie het dode lichaam van de jongen vindt, die in zijn wanhoop het leven niet meer had kunnen volhouden, slaat de schrik toe. Verdriet, maar ook schrik. Want niemand die dát natuurlijk bedoeld had. Maar het onomkeerbare is gebeurd. Toch is het verhaal dan nog niet uitverteld en gaat het verder. Natuurlijk over de lege plaats en het grote verdriet dat de jongen achterlaat, maar ook vertelt het over wat er in beweging komt. Iets onherstelbaars is gebeurd, maar gek genoeg breekt er ook iets open.

Er is een stille tocht van de hele klas op de fiets. Er is een bijeenkomst op school met veel ernst en stilte, waar een leraar vertelt hoe hij voortaan een andere leraar wil zijn, een Marokkaanse klasgenoot op zijn mondharmonica een lied speelt, zoals ze in Marokko doen als iemand is gestorven. En langzaam wordt duidelijk hoe er iets veranderd is en alles anders wordt. Gesprekken veranderen van toon, leerlingen zijn in hun hart geraakt en gaan zich inzetten voor alles wat maar bijdraagt om zulke erge dingen in de toekomst te voorkomen. Er is groeiend inzicht en saamhorigheid. En al gauw weet iedereen dat wat hier gebeurd is niet een of twee, maar eigenlijk iedereen aangaat.

Deze nacht zijn we bij elkaar rond het verhaal van Jezus. Verder weg, lang geleden – sommigen zullen zeggen, waarom eigenlijk, zoiets ouds? Maar eeuwenlang is dit een van de grote verhalen gebleven, door mensen meegedragen als een keerpunt in de geschiedenis, de jaartelling zelfs, een keerpunt van het hart. Dat als we de verhalen mogen geloven mensen vanaf het eerste moment moet hebben geraakt, dat op muziek is gezet en gedramatiseerd. Kennelijk raakt het lijden dat mensen elkaar aandoen en wat ze overkomt, maar ook wat daarin doorbreken kan zoveel emotie, dat mensen er nooit over uitgepraat raken. En daarom vieren we deze nacht de uitweg. De doortocht uit de dood naar het leven, uit “vergeef het hun, want ze weten niet wat ze doen” naar inzicht, uit het donker naar het licht. Opdat het altijd opnieuw opgaat. Omdat er ondanks alle strijd en narigheid die met het menszijn lijken te zijn gegeven, ook nog iets anders is. Soms valt in een overbekend verhaal ineens iets nieuws je op, zoals je dat ook kunt hebben in een lied. Ineens is er een nieuwe zin of een ander woord. Zo viel mij in, hoe zodra Jezus de geest gegeven heeft in het verhaal dat Mattheus 50 jaar later opschrijft, er zoveel meer gebeurt dan woorden. Hoe heel de werkelijkheid openscheurt. Het voorhangsel in de tempel, dat in plaats van het allerheiligste te bedekken, van boven tot onder in tweeën scheurt. De hele aarde die begint te beven. Rotsen die openspleten en zelfs de tijden lopen door elkaar, als Mattheus nog voor het hoofdstuk waarin Jezus goed en wel in het graf wordt gelegd (met grote zorg, zuiver linnen, een nieuw graf, dat hele verhaal dat nog komen moet) hier terwijl hij nog nauwelijks de laatste adem heeft uitgeblazen, al vertelt hoe *nadat Jezus is opgestaan* met hem al die andere gestorvenen tot leven komen. Uit hun graven ziet hij ze kruipen, onwaarschijnlijk concreet, de stad binnengaan. Hij ziet het en hij schrijft het! en het sprak kennelijk tot de verbeelding van velen, want hoe vaak zijn deze scenes niet in al even wonderlijke schilderingen weergegeven?

En als dat allemaal verteld is, niet los te lezen van wat we de afgelopen dagen al hoorden, is er ook nog dat zinnetje over de Romeinse centurio, die daar met een paar anderen dat kruis staat te bewaken, tussen een heleboel andere in stel ik me voor, die ook zichzelf niet meer de baas is als zelfs

bij hem de twijfel toeslaat, de schrik, in deze paar zinnen, die Mattheus beschrijft als een grote aardverschuiving die alles omkeert en tenslotte ook het menselijk hart doet verschuiven. Als zelfs die centurio zegt: 'Ja werkelijk, hij was zoon van God, kind van de Levende'. We dachten gelijk te hebben, maar we zaten verkeerd.

Is dit eindtijdverwachting, dit openscheuren van de wereld? Beschrijft Mattheus hier wat hij verwacht, of is het wat, ja, gebeurt. Opstaan in een andere ruimte. Zoals een violiste de Mattheus deze week een grote aardbeving noemde, die ook in jezelf kan gebeuren. Als bij alle verwarring, de diepte openbarst, het hart. Dit haast onopvallende fragmentje dat zo'n belangrijk deel uitmaakt van wat opstanding is: de centurio zelfs, wiens oog geopend wordt.

Wat Mattheus precies voor zich ziet bij die graven die open kunnen breken, weet ik niet, maar vast staat wel dat hij ook beelden uit het oude testament voor zich zag. Die hij meedroeg als een diepe waarheid. De zee die zich openen kan. Licht dat doorbreekt in het donker. Zoals iedere paasnacht klinken ze ook vandaag en zingen we ondanks alle menselijk falen van bevrijding, van rotsen die opensplijten en zelfs graven die opengaan. Al die beelden uit Thora en profeten die ook gaan over die andere ruimte, die ieder mens in zich heeft, waar het goddelijke doorbreken kan dat ons uiteindelijk verbindt. Met alle mensen en volken.

Daarvoor, vertellen diezelfde verhalen, moeten we ergens doorheen. Het is een weg. Ik droomde eens dat ik zo'n weg ging. Berg op en berg af ging het, het was een levensweg. Langs de afgrond soms en ook langs het water, dat waar de weg afbrak, zelfs per schip overgestoken bleek te moeten worden. Ik zag bekenden en onbekenden. Toen ik een vriend van mijn droom vertelde zei die: dat is Jung, de weg van alle mensen, van winnen en verliezen, van nu eens sterk zijn en dan weer gevaar lopen. Langs het randje soms gaan.. . Een ander noemde James Joyce die schreef over de Odyssee. Over Odysseus die al die jaren over de wateren zwierf. Nu eens als een held en dan weer wanhopig in al die stormen. Een soort doortocht door de zee, maar altijd vol verlangen eindelijk aan te komen. Diezelfde James Joyce, die zei, dat alle grote verhalen van de mensheid zo'n weg bevaren. Een lange weg die elk mens moet gaan, maar ook de wereld. Die niet zomaar gladjes verloopt, waar heel wat afgronden te nemen zijn van menselijk lijden en tekort. Van strijd en wrijving en de dood. Ook het uittochtverhaal is zo'n verhaal. De hele Thora beschrijft die weg en ook het evangelie. Niet alleen als noodlot maar ook als weg van verantwoordelijke mensen, die door schade en schande wijs worden. En in wie, soms in het diepste lijden of falen, iets nieuws doorbreekt. Zoals bij de kinderen in het boek van Carry Slee, was een van ontroerendste getuigenissen voor mij in het afgelopen jaar de toespraak van een Belgische Marokkaan uit Molenbeek na de aanslagen in Brussel waarbij hij zijn jonge vrouw verloor. Ook dat werd onlangs een boekje: "Jihad van de liefde". Over het verlies van de liefde van zijn leven, de moeder van hun beide kinderen, maar ook over het woord 'jihad' als zeker een strijd, maar vooral een van inspanning, om soms terechte woede, die ook waarheid bevatten kan, geen blinde woede te laten worden. Maar altijd je te laten dragen door de liefde, die ieder immers in zich draagt. Een weg als een inzicht, noemde hij het. En "*tegen-strijdig*" in de dubbele zin van het woord. Zoals elk mens tegenstrijdig is en het hele leven, maar de liefde ook sterker kan zijn dan strijd in de zin van geweld. En het licht, dat we ook hier zullen binnenbrengen vannacht, altijd weer inbreken kan.

Juut Meijer

Gelezen: Exodus 3 en 12, Matheus 27 en Mohamed El Bachiri: 'Jihad van de Liefde'